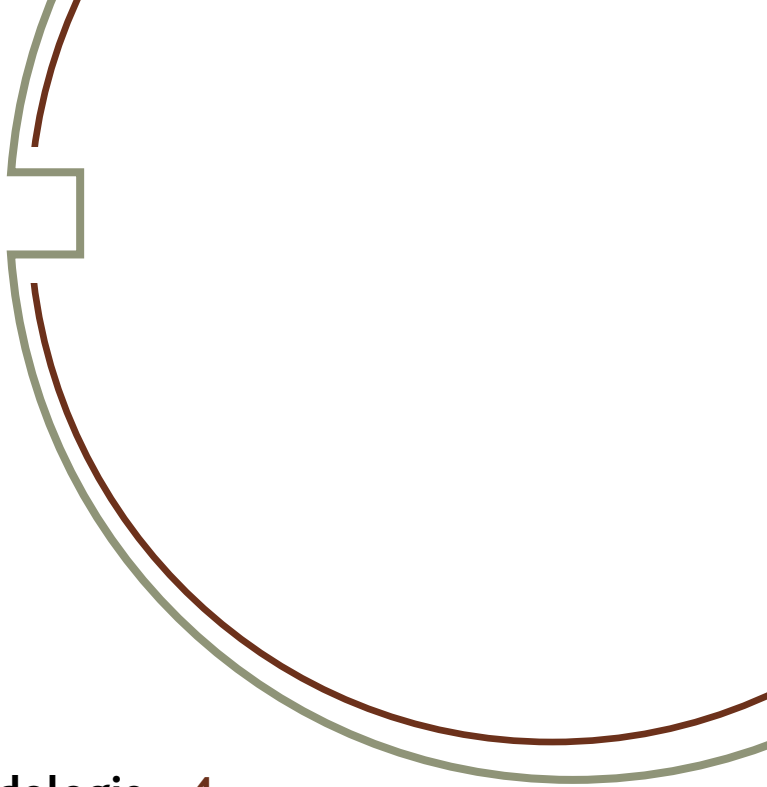

Doelgroepenbeleid

van het Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie
Identificatie van prioritaire sectoren van de
industrie

Inhoud

Achtergrond 3

Doel van het onderzoek 3

Leeswijzer 3

Uitgangspunten van de methodologie 4

Een methodologie in drie stappen 5

**Ontwikkeling van de methodologie voor
de doelgroep industrie 6**

Onderverdeling van de doelgroep industrie 6

Eerste Stap - Uitsluitingsstap 7

Tweede Stap - Opportunitestap 13

Derde Stap - Prioriteringsstap 17

Besluiten 19

Ontwikkelde methodologie 19

Prioritering en voorstel selectie 19

Vooruitblik: Samenwerking met de prioritaire sectoren 20

Achtergrond

Het Vlaamse milieubeleidsplan stelt dat naast het generieke milieubeleid ook beleid nodig is dat zich specifiek tot bepaalde doelgroepen richt. Onder doelgroepen verstaat men de economische actoren zoals industrie, landbouw, consumenten, ... die een belangrijk aandeel hebben in de druk op het leefmilieu.

Via gestructureerd overleg tussen de relevante milieuoeverheidsdiensten enerzijds en de sectororganisaties of federaties die de subsector (doelgroep) vertegenwoordigen anderzijds, wordt milieubeleid op maat ontwikkeld, met maatregelen en instrumenten die geoptimaliseerd zijn voor de doelgroep. Met doelgroepenbeleid wil de overheid het milieubeleid effectiever en efficiënter maken en het draagvlak ervoor bij de doelgroep vergroten.

Met de cel Doelgroepenbeleid van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) als trekker werd voor het ganse beleidsdomein een actieprogramma doelgroepenbeleid voor de industrie en de landbouwsector uitgewerkt. Een pilootproject met de voedingsnijverheid en de staalindustrie leverde een eerste ervaring op met het structureel samenwerken en het ontwikkelen van milieubeleid op maat.

Een volgende, meer systematische stap in het actieprogramma was het ontwikkelen van een reproduceerbare methodologie voor het prioriteren van subsectoren van de doelgroepen industrie en landbouw. Dat moet toelaten om op een objectieve en onderbouwde wijze de subsectoren te selecteren waarvoor een structurele samenwerking op dit moment wenselijk en haalbaar is.

Doel van het onderzoek

Het onderzoek had als titel 'Het ontwikkelen van een reproduceerbare methodologie voor de keuze van prioritaire deelsectoren van landbouw en de industrie in het kader van het doelgroepenbeleid van de Vlaamse milieuoverheid' en werd uitgevoerd door het studie bureau Resource Analysis.

Het doel was het ontwikkelen en toepassen van een reproduceerbare methodologie om de subsectoren van de doelgroepen industrie en landbouw aan te duiden, waarvoor een meer intensieve benadering vanuit het milieu- en natuurbeleid via doelgroepenbeleid verantwoord en wenselijk is. Met de studie wil de overheid de selectie van die subsectoren onderbouwen en de objectiviteit ervan waarborgen.

Leeswijzer

Deze brochure schetst de resultaten van de studie die het Departement LNE daarvoor uitschreef. In het onderzoek werd een methodologie voor prioritering uitgewerkt en vervolgens toegepast op de doelgroepen industrie en landbouw.

In de brochure worden de resultaten van het onderzoek voor de doelgroep industrie toegelicht. Eerst wordt de methodologie besproken. Vervolgens wordt ze toegepast op de onderscheiden subsectoren van de industrie. Het resultaat is een overzicht van de prioriteit voor doelgroepenbeleid van de subsectoren van de industrie. Tot slot wordt kort beschreven hoe de Vlaamse milieuoverheid in de toekomst met deze prioritaire sectoren wil samenwerken om hun milieudruk te verlagen.

Uitgangspunten van de methodologie

Voor de ontwikkeling van de methodologie voor het prioriteren van doelgroepen zijn een paar belangrijke uitgangspunten gevolgd.

Efficiënte inzet van middelen:

Doelgroepenbeleid onder de vorm van gestructureerd overleg is in bepaalde gevallen onvoldoende nodig of nuttig. Dat is het geval als de subsector een te kleine totale milieu-impact heeft waardoor de inzet van mensen en middelen voor doelgroepenbeleid weinig milieuwinst kan boeken. Dat is ook het geval als de subsector te klein is, d.w.z. te weinig bedrijven telt. Dan heeft overleg met federaties of sectororganisaties weinig organisatorische meerwaarde ten opzichte van rechtstreeks overleg met individuele bedrijven. Het is belangrijk te onderstrepen dat het uitsluiten van subsectoren van gestructureerd doelgroepenbeleid niet betekent dat die doelgroepen niet betrokken worden bij het milieubeleid. De betrokkenheid gebeurt alleen onder een andere vorm.

Op maat van de doelgroep:

De sectoren van de industrie en landbouw verschillen duidelijk in activiteiten, milieu-impact en organisatie van de sector. Dat heeft onder andere tot gevolg dat andere criteria en indicatoren gebruikt moeten worden voor het bepalen van de milieu-impact. De ontwikkelde methodiek werd daarom afzonderlijk toegepast op beide doelgroepen.

Participatieve aanpak:

Gezien de filosofie en de aanpak van doelgroepenbeleid, werden zowel de relevante milieu-overheidsdiensten als de sectororganisaties of federaties die de subsectoren vertegenwoordigen expliciet betrokken bij de prioritering van de doelgroepen en dus ook bij het onderzoek.

De studie werd begeleid door een **uitgebreide stuurgroep** bestaande uit vertegenwoordigers van verschillende relevante (milieu)overheidsdiensten. Algemeen stond zij in voor de opvolging van de gehele studie.

Het opstellen van de criteria en gewichten voor de tweede stap van het onderzoek (zie verder) gebeurde in overleg met een **ambtelijke werkgroep** en **twee sectorale werkgroepen**. Voor de bepaling van een groot aantal van de scores voor de criteria in deze stap werd een enquête uitgevoerd bij de relevante (milieu)overheidsdiensten en de sectororganisaties of federaties die de subsectoren vertegenwoordigen.

Reproduceerbaar:

De methodiek moet op latere tijdstippen herhaald kunnen worden. De uitkomst van de prioritering is slechts een momentopname gebaseerd op de huidige kennis over de milieudruk, de huidige verwachtingen en kennis van de betrokken actoren en de huidige milieubeleidsdoelstellingen.

Een methodologie in drie stappen

Met bovenstaande uitgangspunten in het achterhoofd werd in overleg met de betrokken actoren (overheid en doelgroepen) een methode in drie stappen uitgewerkt.

- De **eerste stap** is een **uitsluitingsstap**. Doel van de uitsluitingsstap is de subsectoren te identificeren waarvoor doelgroepenbeleid niet nodig of nuttig zou zijn, omdat ze slechts een beperkt aantal bedrijven kennen en/of slechts een beperkte milieu-impact hebben. Die subsectoren worden in deze stap uitgesloten, en worden dus niet verder meegenomen in de tweede stap van de methode.
- De **tweede stap** is een **opportuniteitsstap**. In deze stap wordt een rangschikking opge maakt van de subsectoren overgebleven na stap 1 op basis van hun opportuniteiten voor doelgroepenbeleid, nl. de haalbaarheid en de wenselijkheid van doelgroepenbeleid voor die subsectoren.
- De **derde stap** is een **prioriteringsstap**. Er wordt een selectie van subsectoren gemaakt waarvoor doelgroepenbeleid opgestart kan worden, nl. voor die sectoren die een grote milieu-impact hebben (resultaten eerste stap) en waarvoor er heel wat opportuniteiten (resultaten tweede stap) zijn voor doelgroepenbeleid.

Het gebruik van multicriteria-analyse

In de methodologie worden de verschillende subsectoren van de industrie vergeleken op basis van een aantal criteria. Aan elk **criterium** werd een **indicator** en een **gewicht** toegekend. Vervolgens werden de scores voor de criteria verwerkt via multicriteria-analyses (MCA).

De resultaten van die multicriteria-analyses kunnen niet los gezien worden van de gebruikte criteria, indicatoren en gewichten. De rangschikking die bekomen wordt, dient daarom steeds in samenhang met de resultaten uit gevoeligheidsanalyses bekeken te worden. Met gevoeligheidsanalyses wordt onderzocht hoe robuust de via de multicriteria-analyse bekomen rangschikking is voor verschuivingen in de gewichtenset. De resultaten van de gevoeligheidsanalyse geven een beeld van de mate waarin de resultaten afhankelijk zijn van de gebruikte criteria, indicatoren en gewichten.

Ontwikkeling van de methodologie voor de

Onderverdeling van de doelgroep industrie

In tabel 1 is de gebruikte indeling van de doelgroep industrie weergegeven. De indeling in zesentwintig subsectoren gebeurde op basis van onder meer de beschikbaarheid van de milieudrukgegevens en de NACE-BEL-codes. Omwille van de grootte van de subsector chemie werd beslist om die op te splitsen in vijf deelsectoren. Het nummer in de eerste kolom wordt verder in de brochure gebruikt om te verwijzen naar de respectieve subsector.

Tabel 1: Subsectoren van de industrie

Nummer subsector	Omschrijving van de subsector	NACE-code(s)
1	Winning van delfstoffen: kolen, olie en gas, uranium en thorium, metaalerts, overige delfstoffen	10, 11, 12, 13, 14
2	Winning, zuivering, distributie van water	41
3	Elektriciteit, gas, stoom, warm water	40
4	Raffinaderijen, cokes, splijt- en kweekstoffen	23
5	Metallurgie (ijzer/staal en non-ferro)	27
6	Vervaardiging van metaalproducten	28
7	Metaalverwerking: vervaardiging van machines, apparaten, werktuigen; elektr(on)ische apparaten	29, 30, 31, 32, 33
8	Vervaardiging van transportmiddelen	34, 35
9.1	Vervaardiging van chemische basisproducten	24.1
9.2	Vervaardiging van verdelgingsmiddelen en andere chemische producten voor de landbouw	24.2
9.3	Vervaardiging van farmaceutische producten en chemische en botanische producten voor medicinaal gebruik	24.4
9.4	Vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels	24.7
9.5	Overige chemie: vervaardiging van verf, vernis e.d., drukinkt en mastiek; vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfum en cosmetica; vervaardiging van overige chemische producten	24.3, 24.5, 24.6
10	Rubber en kunststof	25
11	Houtindustrie	20
12	Meubelindustrie en overige industrie	36
13	Bouw	45
14	Overige niet-metaal minerale producten	26
15	Voeding, drank, genotsmiddelen	15, 16
16	Textiel, kleding, schoenen	17, 18, 19
17	Papier en karton, uitgeverijen, drukkerijen	21, 22
18	Benzinestations, handel en onderhoud voertuigen	50
19	Afvalverwerking, recyclage (incl. RWZI)	90, 37
20	Industriële reiniging	74.7
21	Crematoria	93.03203
22	Wasserijen	93.01

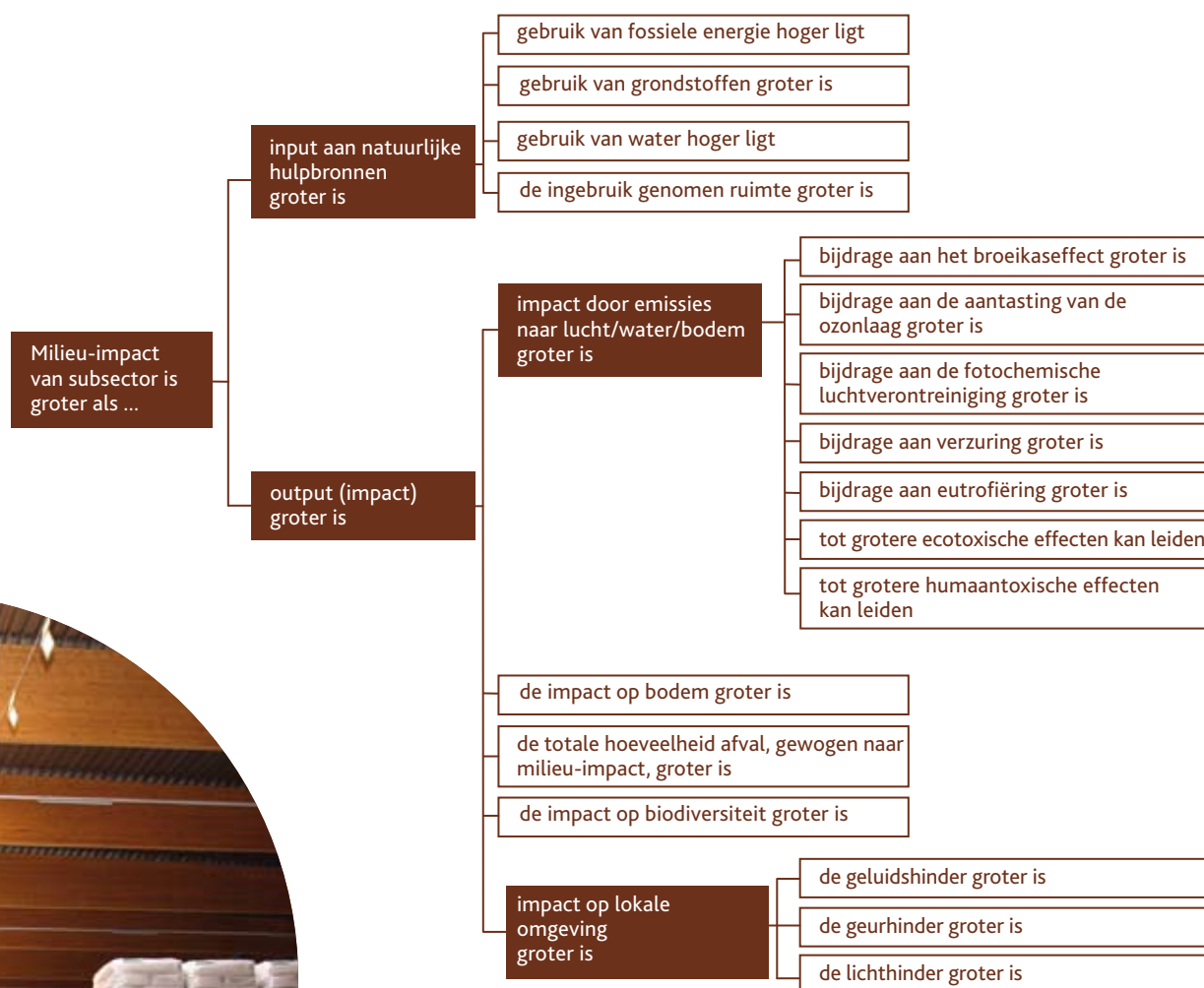
doelgroep industrie

Eerste stap - uitsluitingsstap

In een eerste stap werden de onderscheiden subsectoren geanalyseerd naar het aantal bedrijven en hun totale milieu-impact. Het aantal bedrijven van een subsector is eenvoudig uit te drukken. Milieu-impact heeft echter vele facetten, waarvoor verschillende criteria en indicatoren werden aangeduid. Die criteria werden met de betrokken overheidsactoren uitgewerkt.

Criteria

De criteriaset (hoofdcriteriumgroepen, criteriumgroepen en criteria) voor het bepalen van de milieu-impact voor de subsectoren van de sector industrie wordt weergegeven in de criteriaboom (figuur 1).

Figuur 1: Criteriaboom voor het bepalen van de milieu-impact van de subsectoren van de industrie

Inputcriteria zijn het gebruik van fossiele energie, grondstoffen, water en ruimte-inname.

Voor de **outputcriteria** worden impact door emissies (naar water en lucht), impact door afvalproductie, impact op biodiversiteit (door ruimte-inname), impact op bodem (bodemverontreiniging) en impact op de lokale omgeving (hinder) in rekening gebracht. Voor de lokale hinderfactoren wordt geluidshinder, geurhinder en lichthinder meegenomen. Stofhinder wordt niet meegenomen, de emissies van fijn stof daarentegen wel.

Indicatoren en gewichten

Om de criteria te kunnen scoren zijn er indicatoren nodig. In tabel 2 zijn per criterium de ideale indicator en de realistische indicator weergegeven. De realistische indicator wordt gebruikt als terugvalindicator wanneer het onmogelijk is om de ideale indicator te gebruiken.

Door aan elk criterium een gewicht toe te kennen, weegt niet elk criterium even zwaar mee in de afweging. De bestaande, internationaal aanvaarde gewichtensets voor het toekennen van gewichten aan de milieucriteria bleek in geen van de gevallen de hier gebruikte criteriaset te dekken. Daarom werd een gewichtenset berekend die specifiek is voor Vlaanderen. Die kan gemakkelijk herberekend worden wanneer een volgende meting uitgevoerd wordt. De gewichten werden berekend volgens een "relevantiemethode": de impact voor elk van de criteria van de sector industrie wordt gezien als aandeel van de totale impact in Vlaanderen (industrie + landbouw + ...). De toegekende gewichten zijn evenredig met het aandeel van de milieu-impact dat door de industrie per criterium wordt veroorzaakt. Hoe groter het aandeel van de doelgroep, hoe groter het gewicht van het criterium.

Tabel 2: Criteria, indicatoren en gewichten voor het kwantificeren van de milieu-impact van de subsectoren van de industrie

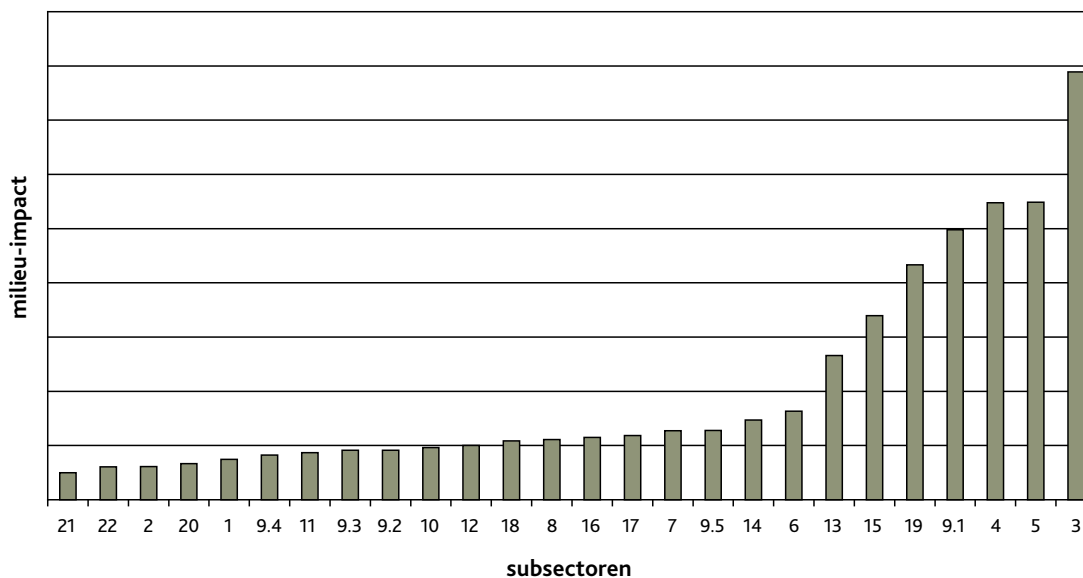
Criterium	Ideale indicator	Realistische indicator	Jaartal	Impact door de sector industrie	Aandeel van industrie tov totale impact in Vlaanderen	Gewicht
Inputcriteria						
Gebruik van fossiele energie	Verbruik van (niet-her-nieuwbare energie) in PJ per jaar	= ideale indicator	2005	388 PJ	38,50%	0,061
Gebruik van grondstoffen	Surplus energieverbruik voor toekomstige extractie van benodigde grondstoffen per jaar	Onvoldoende gegevens en terugvalindicatoren – score telkens op 0 zetten.	2003		72,60%	0,114
Gebruik van water	Verbruik van water in m ³ per jaar	= ideale indicator	2003	411.795.713 m ³	54,54%	0,086
Gebruik van ruimte	In gebruik name van ruimte in ha	= ideale indicator – met gegevens uit Kadaster	2006	20.881 ha	1,54%	0,002
Outputcriteria						
Emissie van broeikasgassen	Hoeveelheid uitstoot van broeikasgassen (CO ₂ , CH ₄ en N ₂ O) in g CO ₂ -equivalenten per jaar	= ideale indicator	2005	46,0 miljoen ton CO ₂ -eq.	51,43%	0,081
Emissie van ozonlaag aantastende stoffen	Hoeveelheid uitstoot van ozonlaag aantastende stoffen (CFK's) in g HCFC-141b-equivalenten per jaar	= ideale indicator	2004	109,5 ton CFK-11-eq.	38,69%	0,061
Emissie van fotochemische stoffen	Hoeveelheid uitstoot van oxidantvormende stoffen (NO _x , CO, e.a.) in g NMVOS-eq. per jaar	= ideale indicator	2005	124 miljoen NMVOS-eq.	38,34%	0,060
Emissie van verzurende stoffen	Hoeveelheid uitstoot van verzurende gassen (SO ₂ , NO, NO _x , NH ₃) in g zuur-eq. per jaar	= ideale indicator	2004	1.721 miljoen pot. Zeq.	16,70%	0,026
Emissie van eutrofiërende stoffen	Hoeveelheid uitstoot van eutrofiërende stoffen (NO, NO _x , NH ₃ , fosfaat) in g fosfaat-eq. per jaar	= ideale indicator	2005	2,450 miljoen vermistings-eq.	9,11%	0,014
Emissie van ecotoxische stoffen	Hoeveelheid uitstoot van ecotoxische stoffen in g 1,4-dichloorbenzeen-eq. per jaar	= ideale indicator	2005	2.657.014,3 ton 1,4-dichloorbenzeen-eq.	53,46%	0,084
Emissie van humaan-toxische stoffen	Hoeveelheid uitstoot van humaan-toxische stoffen in g 1,4-dichloorbenzeen-eq. per jaar	= ideale indicator	2005	7519672,6 ton 1,4-dichloorbenzeen-eq.	47,38%	0,074
Impact op biodiversiteit	Aantal soorten die verloren zijn gegaan door de aanwezigheid van de subsector	Oppervlakte ruimte-inname per subsector in ha	2006	20.881 ha	1,54%	0,002
Productie van afval	Hoeveelheid afval geproduceerd per jaar in ton per jaar gewogen naar de milieu-impact die de verwerking ervan veroorzaakt	Hoeveelheid afval in ton geproduceerd per jaar	2004	15,609 miljoen ton	72,60%	0,114
Bodemverontreiniging	Aandeel subsector aan bodemverontreiniging in Vlaanderen	= ideale indicator	2007	29.239 ha	74,78%	0,118

Criterium	Ideale indicator	Realistische indicator	Jaartal	Impact door de sector industrie	Aandeel van industrie tov totale impact in Vlaanderen	Gewicht
Hinder						
Geluidshinder	Aantal klachten van geluidshinder veroorzaakt door de subsector	Mate van geluidshinder veroorzaakt door de subsector	2004		19,10%	0,030
Geurhinder	Aantal klachten van geurhinder veroorzaakt door de subsector	Mate van geurhinder veroorzaakt door de subsector	2004		29,90%	0,047
Lichthinder	Aantal klachten van lichthinder veroorzaakt door de subsector	Onvoldoende gegevens – score telkens op 0 gezet.	2004		16,00%	0,025

Resultaat bepaling milieu-impact

De geaggregeerde milieu-impact per subsector werd door middel van een multicriteria-analyse (MCA) bepaald op basis van gegevens over uiteenlopende milieueffecten. In figuur 2 wordt de rangschikking grafisch weergegeven. De verklaring van de nummering van de subsectoren is terug te vinden in tabel 1.

Hoe hoger de balk in de figuur, hoe groter de milieu-impact. Er wordt op de verticale as geen schaal weergegeven omdat de eindscores van de MCA geen absolute betekenis hebben.

Figuur 2: Rangschikking van de subsectoren van de industrie volgens milieu-impact (zie tabel 1 voor verklaring nummering subsectoren)

Ruwweg kan men stellen dat in de rangschikking voor de industrie drie groepen kunnen worden onderscheiden:

- De subsector elektriciteit, gas, stoom en warm water neemt een duidelijk afgetekende eerste plaats in.
- Dan volgt een groepje van zes subsectoren (metallurgie, raffinaderijen, cokes, splijt- en kweekstoffen;; chemische basisproducten; afvalverwerking; voeding, drank en genotsmiddelen; bouw) die onderling ook verschillen qua geaggregeerde milieu-impact.
- Ten slotte ziet men een “peloton” (de overige negentien subsectoren) waarin de geaggregeerde milieu-impact weinig verschilt.

De subsectoren met de grootste geaggregeerde milieu-impact vertegenwoordigen erg uiteenlopende industriële activiteiten. Een constante lijkt wel te zijn dat hier vooral basisindustrie terug te vinden is (in het bijzonder raffinaderijen en metallurgie), en niet zozeer verwerkende industrie of diensten. De aanwezigheid van de energiesector en de afvalverwerkingsector is niet verrassend: in die subsectoren komen namelijk materialenstromen uit de volledige maatschappij (industrie, landbouw, huishoudens,...) samen, voor de energiesector aan de inputkant, voor afvalverwerking aan de outputkant.

Gevoeligheidsanalyses

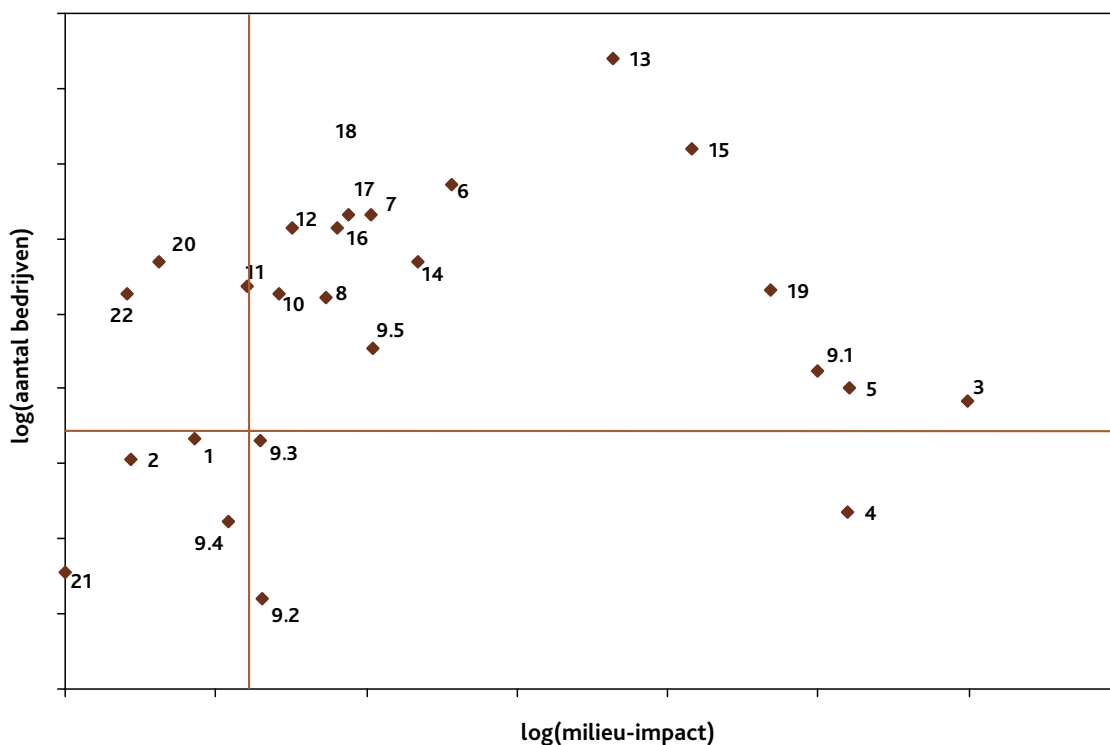
Uit de gevoeligheidsanalyses blijkt dat bij beperkte verschuivingen in de gewichten de voorsprong van de zeven subsectoren met de grootste milieu-impact vrij goed stand houdt.

De impact van verschuivingen in de gewichten binnen de hoofdgroep outputcriteria is minder ingrijpend: de eerste positie van de akkerbouw blijft meestal gehandhaafd. De criteriumgroep ‘effecten van emissies’ is voor landbouw de belangrijkste criteriumgroep binnen de outputcriteria. Als men het gewicht van die criteriumgroep nog laat toenemen, zakt de subsector akkerbouw in de rangschikking.

Uitsluiting

Voor de industrie werd besloten om subsectoren met een te klein aantal bedrijven of met een te kleine milieu-impact uit te sluiten van het verdere onderzoek. De uitsluiting gaat uit van een voorstelling van de eindscores van de MCA voor de milieu-impact en het aantal bedrijven voor alle subsectoren op een figuur met twee assen, zoals weergegeven in figuur 3.

Figuur 3: Uitsluiting van subsectoren binnen de industrie op basis van ondergrens van 50 bedrijven en 25e percentiel voor milieu-impact

De bruine ruitjes stellen de subsectoren voor. De mee te nemen subsectoren liggen dan rechts bovenaan in deze grafiek, d.w.z. tellen een voldoende groot aantal bedrijven en hebben een voldoende grote milieu-impact. In deze studie is de lijn getrokken bij 50 bedrijven per subsector en bij het 25^e percentiel voor de milieu-impact.

Uit de uitgevoerde gevoeligheidsanalyse besluit men dat het gekozen uitsluitingsprincipe leidt tot een duidelijk afgetekende selectie die maar weinig invloed ondervindt van (beperkte) verschuivingen in de gewichtenverdeling.

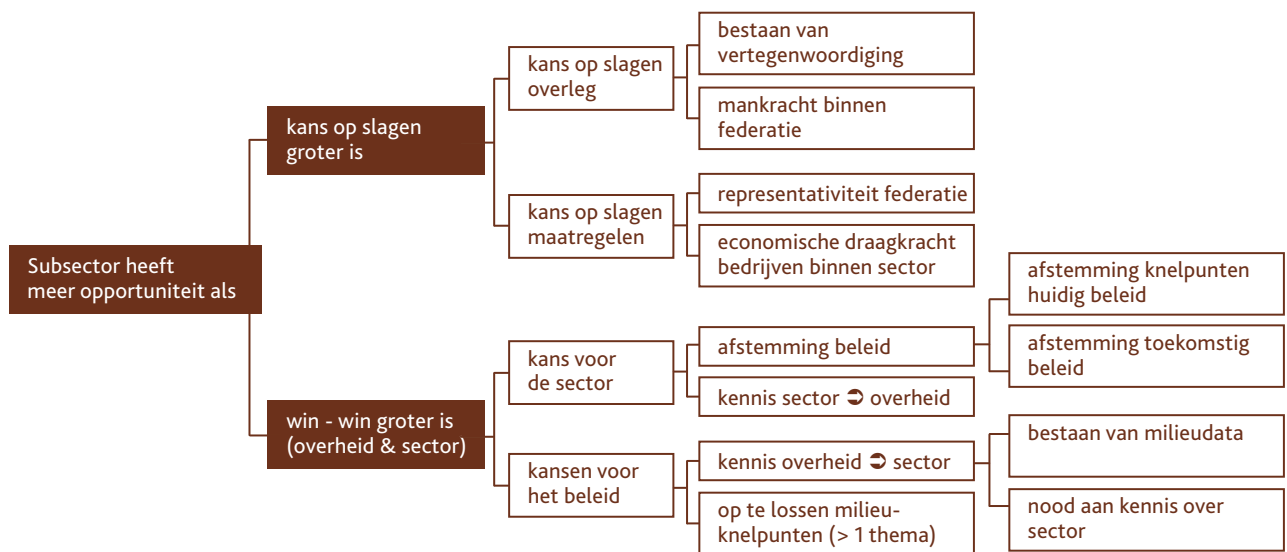
De volgende negen sectoren worden op basis van deze drempels uitgesloten:

	Te weinig bedrijven	Te kleine milieu-impact
Winning van delfstoffen: kolen, olie en gas, uranium en thorium, metaalerts, overige delfstoffen (1)	x	x
Winning, zuivering, distributie van water (2)	x	x
Raffinaderijen, cokes, splijt- en kweekstoffen (4)	x	
Vervaardiging van verdelgsmiddelen en andere chemische producten voor de landbouw (9.2)	x	
Vervaardiging van farmaceutische producten en chemische en botanische producten voor medicinaal gebruik (9.3)	x	
Vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels (9.4)	x	x
Industriële reiniging (20)		x
Crematoria (21)	x	x
Wasserijen (22)		x

Tweede stap - opportuniteitsstap

In een **tweede stap** werd nagegaan voor welke van de overgebleven subsectoren er het meeste opportuniteiten zijn om aan te spreken voor doelgroepenbeleid. Net als in stap 1 wordt hiervoor gebruik gemaakt van een multicriteria-analyse. De randvoorwaarden (criteria, gewichten e.d.) verschillen echter grondig van die van de eerste stap. De criteria en gewichten werden in samenspraak met de betrokken actoren (overheid en vertegenwoordigers doelgroep industrie) ontwikkeld.

In onderstaande figuur worden de criteria die de opportuniteit voor doelgroepenbeleid bepalen onder de vorm van een criteriaboom voorgesteld.

Figuur 4: Criteriaboom voor het bepalen van de opportuniteit van doelgroepenbeleid voor de subsectoren van de industrie

De criteria zijn in 2 groepen onder te verdelen, nl. een groep criteria die kans op slagen van doelgroepenbeleid voor die bepaalde subsectoren nagaat (kans op slagen maatregelen en kans op slagen overleg) en anderzijds de win-win voor overheid en subsector nagaat. De invulling van de scores gebeurde grotendeels door een bevraging van de betrokken actoren (milieuadministraties, federaties, vakorganisaties).

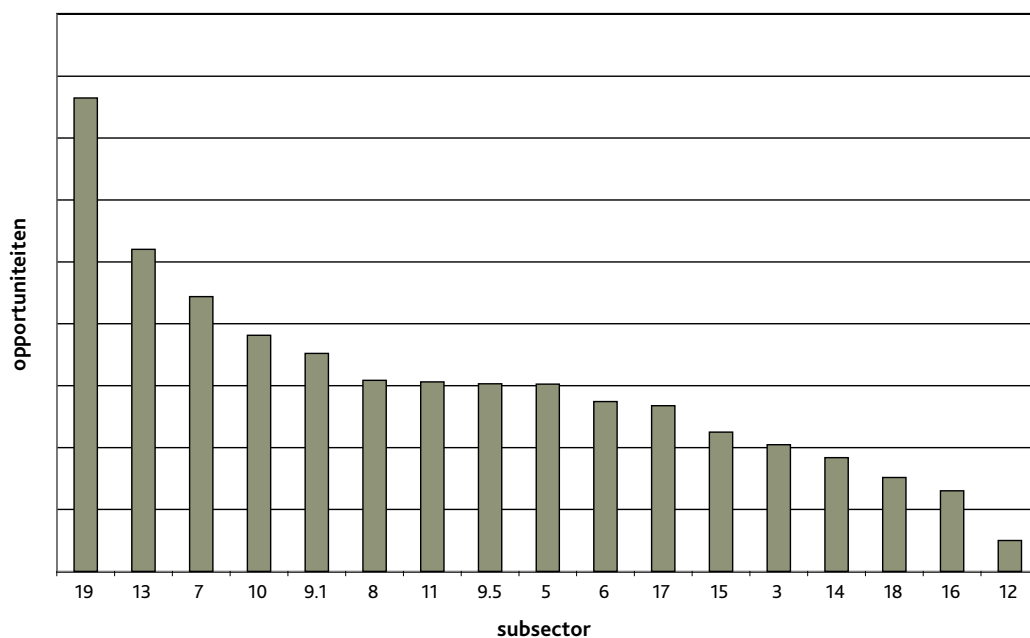

Tabel 3: Criteria, indicatoren en gewichten voor opportuniteit van doelgroepenbeleid voor subsectoren van de industrie

Criterium	Een subsector heeft meer op- portunities als...	Ideale indicator	Realistische indicator	Gewicht
Kans op slagen	... geweten is (of vermoed wordt) dat de kans op slagen groter is			
<i>Kans op slagen overleg</i>	... noodzakelijke voorwaarden vervuld zijn voor het doen slagen van het overleg			
Bestaan van vertegenwoordiging	... de subsector vertegenwoor- digd wordt door een federatie / organisatie	Wordt de subsector vertegen- woordigd door een federatie?	= ideale indicator	0,084
Mankracht binnen federatie	... er voldoende mankracht aanwezig is binnen de federatie / organisatie om overleg te kunnen voeren	Aantal personen binnen de federatie die kunnen ingezet worden bij doelgroepenbeleid	Aantal personen bin- nen de federatie die verantwoordelijk zijn voor milieu.	0,044
<i>Kans op slagen maatregelen</i>	... de noodzakelijke voorwaarden vervuld zijn voor het doen slagen van de maatregelen			
Representativiteit federatie	... voldoende bedrijven lid zijn van de federatie / organisatie en de federatie / organisatie beslissingen kan nemen die gedragen zullen worden door de subsector	Aandeel van de bedrijven uit de subsector dat lid is van de federatie	= ideale indicator	0,106
Economische draagkracht van bedrijven in de subsector	... de economische draagkracht van de bedrijven binnen de subsec- tor groter is	De financiële ratio's van de subsectoren: toegevoegde waarde, rendabiliteit, solvabi- liteit en liquiditeit	= ideale indicator	0,266
Win-win	... er zowel voor de overheid als voor de subsector meer kansen zitten in het opzetten van een doelgroepenbeleid			
<i>Kansen voor de sector</i>	... er meer kansen zijn voor de subsector bij het opzetten van doelgroepenbeleid			
Afstemming beleid	... er meer beleidsknelpunten geïdentificeerd worden (in huidig en toekomstig beleid) voor de subsector			
Huidig beleid	... er voor de subsector meer knel- punten zijn die te maken hebben met tegenstrijdigheden in huidig beleid en/of wetgeving	Aantal thema's (gewogen) waarvoor de subsector knelpunten ondervindt in de afstemming van het beleid	= ideale indicator	0,135
Toekomstig beleid	... er momenteel meer beleid wordt opgemaakt voor die be- paalde subsector	Aantal thema's waarvoor sub- sectorspecifiek beleid wordt voorzien in de toekomst.	= ideale indicator	0,135
Kennis sector over overheid	... er meer nood is aan kennisver- hoging m.b.t. gevoerd en toekom- stig beleid binnen de subsector	Aantal thema's waarvoor er overleg is tussen de subsector en de overheid.	Aantal thema's (gewogen) waarvoor de subsector nood heeft aan meer ken- nis over het beleid	0,051

criterium	Een subsector heeft meer op- portunities als...	Ideale indicator	Realistische indicator	Gewicht
<i>Kansen voor de overheid</i>	... er meer kansen zijn voor de overheid bij het opzetten van doel- groepenbeleid met die bepaalde subsector			
Kennis overheid over sector	... de overheid minder kennis heeft over de sector			
Bestaan van milieudata	...er minder milieudata bestaan	* Aantal thema's waarvoor bij de overheid milieudata over de subsector aanwezig is	= ideale indicator	0,025
Nood aan kennis over sector	...de overheid minder kennis heeft over de sector	* Aantal thema's waarvoor overheid nood heeft aan meer kennis over de subsector	= ideale indicator	0,025
Op te lossen milieuknelpunten	... de subsector meerdere mi- lieuknelpunten heeft (meerdere milieuthema's)	Aantal milieuthema's waar- voor door de subsector de grens- richt- of streefwaarden uit MINA-3 niet gehaald worden	Aantal thema's waarvoor subsec- torspecifiek beleid nodig of nuttig zou zijn	0,200

Ook op deze dataset werd een multicriteria-analyse toegepast. De onderstaande figuur geeft de resultaten grafisch weer. Hoe hoger de balk in de figuur, hoe meer haalbaar en/of wenselijker het opstarten van doelgroepenbeleid voor de subsector. De verklaring van de nummering van de subsectoren is terug te vinden in tabel 1.

Figuur 5: Rangschikking van de subsectoren van de industrie volgens opportuniteiten (zie tabel 1 voor verklaring nummering subsectoren)

De afvalverwerkings- en recyclagesector neemt een duidelijk afgetekende eerste plaats in, gevolgd door de bouw en de metaalverwerking. Verder in de rangschikking zijn de verschillen tussen de subsectoren meestal minder groot. De koppositie van de afvalverwerkings- en recyclagesector wordt in belangrijke mate verklaard doordat deze subsector de beste score haalt voor de drie belangrijkste criteria (economische draagkracht, op te lossen milieuknelpunten en afstemming toekomstig beleid).

Gevoeligheidsanalyses

De gevoeligheidsanalyses laten zien dat de eerste plaats van de sector afvalverwerking en recyclage in de rangschikking behoorlijk solide is.

Aan beide hoofdcriteriumgroepen werden in eerste instantie gelijke gewichten gegeven. Geeft men een groter gewicht aan de groep kans op slagen, dan scoren de subsectoren die goed in staat zijn tot doelgroepenbeleid, maar waarvoor subsector en overheid er minder bij te winnen hebben, beter; dit zijn vooral de subsectoren bouw, metallurgie en overige niet-metaal minerale producten. Als men daarentegen meer belang hecht

aan de groep win-win, scoren subsectoren die (evenals de overheid) veel baat zouden hebben bij doelgroepenbeleid, maar die organisatorische of economische drempels te overwinnen hebben, beter; dit zijn vooral de subsectoren rubber en kunststof, chemische basisproducten, overige chemie en voeding.

Oplossen van milieuknelpunten is het criterium met het grootste gewicht in absolute termen. De sector afvalverwerking en recyclage blijft de hoogste score hebben, ongeacht het gewicht van het criterium oplossen van milieuknelpunten. Voor de subsectoren chemische basisproducten en rubber en kunststof geldt dezelfde redenering. De subsectoren metaalverwerking en textiel vertonen een gelijkaardige verschuiving. Deze is echter eerder te verklaren is door een slechte score voor één van de criteria in de groep kennis overheid over sector die zwaarder gaat doorwegen. Bij afnemend gewicht van oplossen van milieuknelpunten zien we een stijging in eindscore voor de subsectoren met de hoogste score op het alternatieve criterium, nl. kennis overheid over sector. Dit geldt voor de bouwsector en de sector elektriciteit, gas, stoom en warm water.

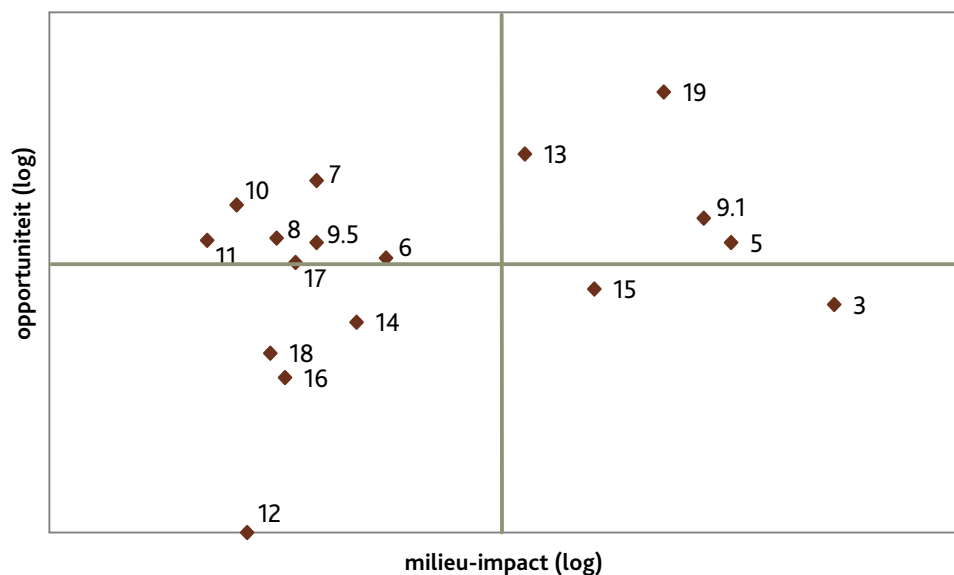

Derde stap - prioriteringsstap

Voor het prioriteren van subsectoren voor doelgroepenbeleid in **stap drie** is rekening gehouden met de resultaten van de multicriteria-analyse voor het bepalen van de opportuniteiten van stap 2 en met de rangschikking volgens milieu-impact die in stap 1 van de methode bekomen werd. Om een samenvattende analyse te kunnen maken, zijn de eindscores uit de MCA's voor milieu-impact en opportuniteiten uitgezet op een figuur met twee assen. Het bepalen van de drempels voor milieu-impact en opportuniteiten is uiteraard voor een deel arbitrair.

We opteerden ervoor om de figuur in 4 gelijke vlakken te verdelen.

Voor de subsectoren van de industrie ziet de voorstelling op een figuur met twee assen (milieu-impact en opportuniteiten) er als volgt uit.

Figuur 6: Milieu-impact (log) en opportuniteit (log) voor de subsectoren van de industrie

De subsectoren kunnen als volgt onderverdeeld worden:

- 1 Rechts bovenaan: Subsectoren met een **grote milieu-impact** waarvoor de toepassing van doelgroepenbeleid **opportunities** heeft: afvalverwerking en recyclage (19), bouw (13), chemische basisproducten (9.1) en metallurgie (5).

Het lijkt aangewezen om deze subsectoren aan te spreken om de mogelijkheden voor doelgroepenbeleid af te toetsen.

- 2 Links bovenaan: Subsectoren met een **kleinere milieu-impact** waarvoor de toepassing van doelgroepenbeleid **opportunities** heeft: metaalverwerking (7), rubber en kunststof (10), hout (11), transportmiddelen (8), overige chemie (9.5), papier (17) en metaalproducten (6).

Met die subsectoren zal men met inspanningen voor doelgroepenbeleid dus slechts een relatief beperkte milieuwinst realiseren.

- 3 Rechts onderaan: Subsectoren met een **grote milieu-impact** waarvoor er **minder opportunities** zijn voor het toepassen van doelgroepenbeleid: elektriciteit, gas, stoom en warm water (3) en voeding (15).

Voor deze subsectoren is de potentiële milieuwinst dus groot, maar kan men zich de vraag stellen of doelgroepenbeleid de meest effectieve en efficiënte manier is om deze te realiseren. Voor deze subsectoren kan het interessant zijn om te nader te onderzoeken waarom er minder opportunities zijn voor het toepassen van doelgroepenbeleid: is het nut voor overheid en subsector te klein of zijn er belemmeringen van organisatorische of economische aard? In dit laatste geval kan men, gezien de grote potentiële milieuwinst, overwegen om te investeren in het wegwerken van deze barrières.

- 4 Links onderaan: Subsectoren met een **kleinere milieu-impact** en waarvoor er **minder opportunities** zijn voor het toepassen van doelgroepenbeleid: overige niet-metaal minerale producten (14), textiel (16), tankstations (18) en meubel- en overige industrie (12).

Voor deze subsectoren is doelgroepenbeleid bijgevolg het minst aangewezen.

De hierboven gebruikte volgorde lijkt tevens de meest aangewezen volgorde voor de prioritering en selectie van subsectoren voor doelgroepenbeleid: onder de subsectoren waarvoor doelgroepenbeleid effectief en efficiënt geacht wordt, zal men eerst de subsectoren met de grootste milieu-impact selecteren, en dan pas die waarvoor een kleinere milieuwinst te verwachten valt. Daarna kan men overwegen of het de moeite loont om subsectoren aan te spreken die een grote milieu-

impact hebben, maar waarvoor doelgroepenbeleid misschien minder effectief of efficiënt is. Hier zal men immers omwille van het beperkte nut voor overheid en subsector meer overtuigingskracht moeten inzetten, of men zal vooraf bepaalde knelpunten (bv. organisatorisch) moeten oplossen. Het laatste type subsectoren heeft een beperkte milieu-impact en heeft weinig opportunities, waardoor doelgroepenbeleid minder nodig, minder nuttig én moeilijker zou zijn.

Ontwikkelde methodologie

Voor het prioriteren van subsectoren van industrie en landbouw werd een methode in drie stappen ontwikkeld. Voor de eindconclusies wordt rekening gehouden met zowel de milieu-impact, de grootte van sector als de opportuniteiten op basis van criteria i.v.m. haalbaarheid en wenselijkheid van doelgroepenbeleid.

Zowel voor het bepalen van de milieu-impact als de opportuniteiten op basis van criteria i.v.m. haalbaarheid en wenselijkheid van doelgroepenbeleid werd gebruik gemaakt van een multicriteria-analyse.

De uitgewerkte methode is op een aantal punten echter voor verbetering vatbaar, vooral wat de gegevensverzameling betreft.

- Voor het invullen van de milieugegevens waren geregeld inschattingen nodig omdat gegevens op het gewenste detailniveau ontbraken. Voor de industrie waren er moeilijkheden voor de criteria: gebruik van grondstoffen, impact op biodiversiteit, productie van afval, geluidshinder, geurhinder en lichthinder.
 - Door het gebruik van de relevantiemethode heeft het criteria productie van afval een erg hoog gewicht. Dit verklaart deels de hoge score voor milieu-impact van de subsectoren afvalverwerking en bouwnijverheid.
 - Voor de criteria gebruik van grondstoffen en lichthinder werden voor industrie de scores voor alle subsectoren op nul geplaatst wegens het ontbreken van onvoldoende gegevens en/of het ontbreken van terugvalindicatoren.
- Het verzamelen van de gegevens voor de opportuniteitsstap is bij gebrek aan bestaande gegevens voor een groot deel gebeurd via bevraging. Voordeel van deze werkwijze is dat betrokkenen als ervaringsdeskundigen mee richting kunnen geven aan het doelgroepenbeleid. Nadeel is echter dat men bij enquêtering altijd te maken krijgt met non-respons, waardoor de gegevens onvolledig of onvoldoende representatief kunnen zijn.

Prioritering en voorstel selectie

De uiteindelijke selectie van subsectoren voor doelgroepenbeleid hangt dus af van de milieu-impact en van de opportuniteiten. Bij voorkeur worden subsectoren aangesproken die een grote milieu-impact hebben en waarvoor doelgroepenbeleid haalbaar is én voldoende te bieden heeft voor overheid en subsector zelf.

Door dit onderzoek zijn op een zo objectief mogelijke manier alle beschikbare data over de milieu-impact op subsectorniveau en de opportuniteiten voor doelgroepenbeleid verzameld en verwerkt. Deze oefening resulteert in een rangschikking van de subsectoren van de industrie naar hun geschiktheid voor het opstarten van doelgroepenbeleid.

De resultaten van de studie worden verder geanalyseerd door de milieuoverheid, rekening houdend met het bestaande beleid en de bestaande prioriteiten om zo uiteindelijk tot een goed gemotiveerde keuze te komen.

In eerste instantie zullen de 4 sectoren die gekenmerkt worden door een hoge milieu-impact en opportuniteiten voor doelgroepenbeleid nader geanalyseerd worden. Het gaat om de sectoren 'afvalverwerking en recyclage', 'bouwnijverheid', 'productie van chemische basisproducten' en de 'metallurgie'.

Hierbij zal rekening gehouden worden met een aantal bijkomend criteria van belang voor een ef-

ficiënt doelgroepenbeleid: bv. mogelijkheid van een entiteitsoverschrijdende werking (milieuthema's gelinkt aan verschillende entiteiten van het Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie) en constructieve houding van federaties om samen te werken met de overheid.

Vervolgens zullen met de subsectoren die hieraan voldoen, gesprekken worden aangeknoopt om de mogelijkheden van een structurele samenwerking nader te onderzoeken.

Vooruitblik:

Samenwerking met de prioritaire sectoren.

Met de geselecteerde sectoren zal een structurele samenwerking worden opgestart met de betrokken entiteiten (departement en agentschappen) van het Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie.

In eerste instantie zal de milieudruk van de sector zo goed mogelijk in kaart gebracht worden. Daaruit kunnen dan de belangrijkste knelpunten of opportuniteiten voor samenwerking gehaald worden. Vervolgens wordt in gezamenlijk overleg een agenda voor samenwerking opgesteld. Dat moet vervolgens uitmonden in een samenwerkingsprogramma met heldere doelstellingen en een overzichtelijk tijdspad.

Om alles in goede banen te leiden zal een overlegstructuur geïnstalleerd worden, het zogenaamde Vlaams Informeel Milieuoverleg of kortweg VLIMO. Zowel de sectororganisaties als de verschillende entiteiten van het Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie zijn vertegenwoordigd in het VLIMO. Afhankelijk van de agenda kunnen ook andere belanghebbenden uitgenodigd worden. De cel Doelgroepenbeleid van het Departement LNE zal hierbij de rol van coördinator en secretariaat vervullen. De cel brengt alle betrokken partijen samen en waakt over de opvolging van de gemaakte afspraken.

Colofon

Vlaamse overheid
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Afdeling Milieu-integratie en -subsiëringen

Lay-out en druk:
Vlaamse overheid

Beeldmateriaal:
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie

Verantwoordelijke uitgever:
Jean-Pierre Heirman, Secretaris-generaal,
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie,
Koning Albert II-laan 20, bus 8 te 1000 Brussel

Depotnummer:
D/2007/3241/330

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Koning Albert II-laan 20 bus 8 - 1000 Brussel
Telefoon: 02 553 80 11 - Fax: 02 553 80 05 - info@lne.be - www.lne.be